

Lektion 9

In Huffmans „Cambodian System of Writing and **Beginning Reader**“ befindet sich ab Seite 149 eine Sammlung von 50 unterhaltsamen und informierenden Texten in Khmerhandschrift und mit ausführlichen Vokabular. Wir wollen den ersten Text (1. Story) in senkrechter Unicode-Schrift kopieren und übersetzen. (Leider sind die handgeschriebenen Khmerwörter oft nur schwer lesbar.)

រៀង ទី មួយ rüəng ti: m^uy **I. Geschichte**
សាលារៀន ខ្ញុំ sala: riən k^hñom *Meine Schule*

1. *Meine Schule wurde gebaut (song) in der Mitte (kənda:l) des Dorfes (p^hu:m) .*
sala: riən k^hñom song nōⁱ kənda:l p^hu:m .

សាលារៀន ខ្ញុំ សង់ នៅ កណ្តាល ភូមិ .

Es sind (miən) gepflanzt (dam) Bäume (daəm-chö:) rundum (poət cumviñ), die als Zaun (rəba:ng) dienen.

miən dam daəm-chö: poət cumviñ Cia rəbə:ng

មាន ដាំ ដើមឈើ (dömQö) ព័ទ្ធ (B/TjF) ជុំវិញ ជា របង ។ (k^han = Punkt)

ដើម ist allgemein ein Baum, ឈើ Holz; vgl. ដើម- ដូង daəm-da^ung Kokosnusspalme

ដូង Kokosnuss (Khmer-Früchte:

<http://www.satreykhmeronline.com/simply-khmer-food/khmer-fruits-vegetables/>)

Sophy pflanzt einen Koki-(Baum) សុភី ដាំ គីកី so:p^hi: dam ko:ki:

2. *Auf der Vorderseite der Schule gibt es (miən) eine Gartenanlage (suⁿ-c^oba:r),*
nōⁱ k^ha:ng-muk sala: miən suⁿ-c^oba:r,

នៅ ខាងមុខ សាលា មាន សួនច្បារ

in der es Blumen (pka:) gibt –viele Sorten (baep) wachsen (doh) hier gemischt (camroh) zusammen (kniə). (dael ist Relativpronomen.)

dael miən pka: craən baep doh camroh kniə

ដែល មាន ផ្កា ច្រើន បែប ដុះ ចម្រុះ គ្នា ។

Diese Schule ist gebaut aus ('ampi:) Ziegelsteinen ('et, 8.3), gedeckt mit (pra') Dachziegel (kbüəng).

sala: nih song 'ampi: 'et, pra' kbüəng

សាលា នេះ សង់ អំពី ឥដ្ឋ (βdjz) ប្រក់ ក្បឿង

3. *Es gibt fünf Klassenräume (bantup-riən), groß und weit (t^hom-tuliey), jeder Raum hat eine Tür (miən tviaer) und Fenster (bong'uəc) damit Luft (kyal) und Licht (pənlü:) raus und rein können ('əy geben) –wörtl.: damit Luft ...*
miən bantup-riən pram, t^hom-tuliey, bantup nimuəy-nimuəy miən tviaer nōng bong'uəc səmrap 'əy kyal nōng pənlü: cəñ-coul.

មាន បន្ទប់រៀន ប្រាំ ធំទូលាយ ។ បន្ទប់និមួយ ៗ មាន ទ្វារ នឹង
បង្អួច សម្រាប់ ឲ្យ (អោយ) ខ្យល់ នឹង ពន្លឺ ចេញចូល

jeder nimuəy-nimuəy (nicht einer!) និមួយ ៗ (zu និ vgl. Huffman S.120)

Tür ទ្វារ , *Fenster* បង្អួច , *um zu, damit* សម្រាប់ oder 'əy
lassen, machen (geben) ឲ្យ (oder អោយ).

Das Zeichen ឲ្យ wird selten gebraucht (unabhängiger Vokal, vgl. Huffman S.118)

Man kann es ersetzen durch អោយ (Tasten: Goy); ឲ្យ 'əy *geben (für, damit)*

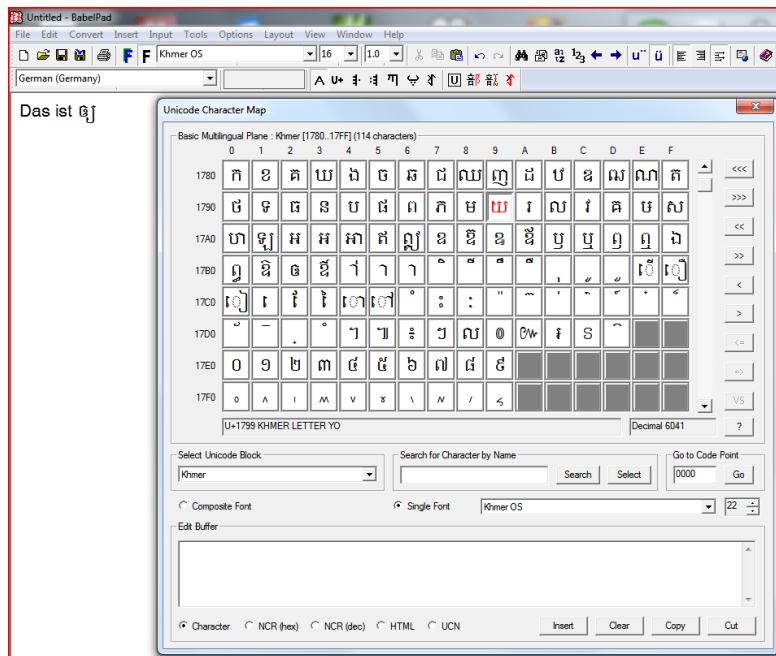
Das Symbol ឲ្យ kann man mit dem Unicode 6066 abrufen (Num, Alt 6066).

Also: ឲ្យ 'əy: Alt 6066 j y (äquivalent zu អោយ). Einfacher geht es jedoch mit dem
Akzentzeichen (ganz oben rechts!): ឲ

ឲ្យស៍ kjal, Tasten: xjylä, *Wind, Luft*;

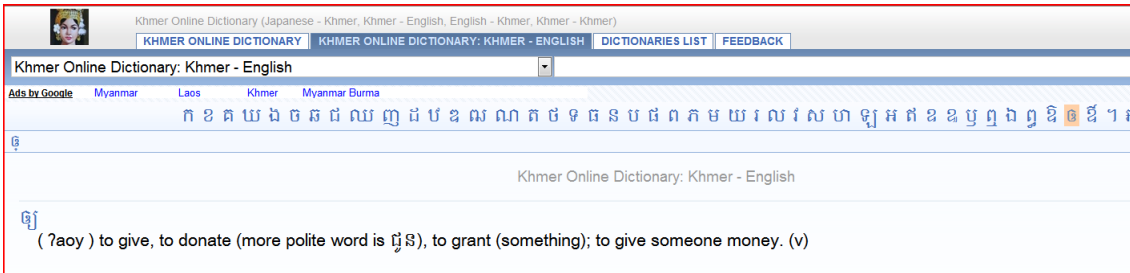
Mit dem Programm „BabelPad“ lassen sich bequem Unicodes in einen Text einbauen.
Die neueste Version (2012) ist hier –mit Erklärungen- kostenlos erhältlich:

<http://babelstone.blogspot.de/2012/05/babelpad-and-babelmap-version-610.html>

Der folgende Link enthält auch Wörterbücher, hier Khmer-English:

<http://taprom.com/misc/khmerVirtualKeyboard/>

4. *Im Innern jeder Klasse gibt es viele Schüler* (aus der Mittelschicht, neak). Das taprom-Wörterbuch sagt:

នាក់
(neak) for ordinary people (clf)

nöⁱ knong t^hnak (*Klasse*) nimuəy (*jeder*) miən koun-səh (Schüler) craən neak.
នៅ ក្នុង ថ្នាក់ នីមួយៗ មាន កូនិស្ស ច្រើន (crön) នាក់

Alle Schüler versuchen aufzupassen (yo:k cət tuk da'). *Sie hören dem Lehrer aufmerksam* (naH sehr) zu.

səh teang-'ah k^ham yo:k cət tuk dak sdap kru:-bangriən naH .
សិស្ស ទាំងអស់ ខំ យក ចិត្ត ទុក ដាក់ ស្តាប់ គ្រូ បង្រៀន ណាស់ ។

Meine Schule ist schön und angenehm auch.
sala: riən k^hnom s'a:t haəy sapba:y p^ha:ng.
សាលារៀនខ្ញុំ ស្អាត ហើយ សប្បាយ ផង ។

nöⁱ knong drinnen
yo:k nehmen, bringen, empfangen, tuk legen, halten, lagern
dak setzen, stellen, legen (coul-cet „eintreten ins Herz“ lieben)
s'a:t sauber, hübsch
haəy oder haəy-nöng und

Wenn Sie nach der korrekten IPA-Form suchen, so benutzen Sie einfach

<http://sealang.net/khmer/dictionary.htm> . Umgekehrt können Sie zur IPA-Form die Khmerform mit engl. Übersetzung finden.

2. Geschichte

Den Eltern bei der Arbeit helfen.
Cuey (*helfen*) t^hvöka: (*arbeiten*) 'eupuk-mday (*den Eltern*)
ជួយ ធ្វើការ (5.6) ខ្ញុំពុកម្តាយ

1. *Heute ist Sonntag.* t^hngai-niH t^hngai-'atət ថ្ងៃនេះ ថ្ងៃអាទិត្យ (7.1)
2. *Die Schüler müssen ganz (pöñ) ausruhen einen Tag.* (unterbrechen das Lernen) koun-səh treu c^həp səm-ra:(k) (7.2) pöñ m^uoy t^hngai កូនសិស្ស ត្រូវ ឈប់ សំរាក ពេញ មួយ ថ្ងៃ (fjgS)

សំរាក sōmra:(k) *ruhen, entspannen, eine Pause machen*

ពេញ pöñ *voll, alle, vollständig*

3. *Ich stehe sehr früh auf, um arbeiten zu helfen im Innern des Hauses und im Garten.* k^hñom p^hneak pi: prəl^om da:m bey chuəy t^hvōka:(r) nöⁱ knong p^hteaH nōng suən-cba:r ខ្ញុំ ភ្ញាក់ ពី ព្រលឹម ដើម្បី ជួយ ធ្វើការ នៅ ក្នុង ផ្ទះ នឹង សួនច្បារ pi: prəl^om *früh am Morgen, beim Morgengrauen* p^hneak *aufwachen (hier aufstehen); pi: von, seit*

4. *Ich beginne, das Haus zu kehren, die Möbel zu ordnen (riəp-cam).*

k^hñom cap-p^odaəm baoh p^hteaH riəp-cam tək-tu:-kau'ai

ខ្ញុំ ចាប់ផ្តើម បោស (bos) ផ្ទះ រៀបចំ តុទូកៅអី

auf dem Tisch neu lö to នៅ លើ តុ

Möbel to-tu:-kau'ai តុទូកៅអី

nachdem cəp ... haəy ចប់ ... ហើយ (beachte: cap *anfangen*, cəp *beenden*)

Nachdem die Arbeit im Haus beendet ist, gehe ich Wasser schöpfen

cəp ka:r knong p^hteaH haəy k^hñom töⁱ dō:ng tək

ចប់ការ ក្នុង ផ្ទះ ហើយ ខ្ញុំ ទៅ ដង ទឹក

5. *(um zu) bewässern Gemüse und Blumen im Garten hinter dem Haus.*

sraoc bōnləe nōng daəm-pka: nöⁱ suⁿ-c^oba:r k^hang-kraoy p^hteaH

ស្រោច បន្លែ នឹង ដើមផ្កា នៅ សួនច្បារ ខាង ក្រោយ ផ្ទះ ។

6. *Nachdem (ruēc-haəy) ich das Bewässern des Gemüses beendet habe, gehe ich zum Käfig (trung) der Tiere (sat), die ich für die Familie betreue (füttere) (cəñcəm).*

sraoc bōnləe ruəc (beendet) - haəy, k^hñom töⁱ trung sat, dael kruəsa: k^hñom cəñcəm.

ស្រោច បន្លែ រួច ហើយ ខ្ញុំ ទៅ ទ្រង់ សត្វ ដែល ក្រសែវ ខ្ញុំ ចិញ្ចឹម (ciJjcwm) ។

beenden ruəc-haəy រួច ហើយ; *Käfig* trung ទ្រង់; *Tier, Wesen* sat សត្វ

aufziehen, füttern cəñcəm ចិញ្ចឹម

7. *Ich streue (ungeschälten) Reis vor den Käfig, danach öffne (ich) die Tür des Käfigs, um das Geflügel herauszulassen; es kommt und frisst das Futter.*

k^hñom ba:c sreū nöⁱ muk trung haəy baək Tavr trung daəmbəy 'əoy moən-tia mo:(k) si: 'a:ha:(r).

ខ្ញុំ បាច ស្រូវ នៅ មុខ ទ្រង់ ហើយ បើក ទ្វារ ទ្រង់ ដើម្បី ឲ្យ ('jy) មាន់ទា

មក ស៊ី (s-I) អាហារ។

ausbreiten, streuen ba:c បាច; ungeschälter Reis sreu (wie in „Spreu“) ស្រូវ
 ផ្លាស់ baək ប៉ៃក (fast wie „bike“); Huhn moən មាន់ (er hat viele Hühner
 koat miən moən craən គាត់ មាន់ មាន់ ច្រើន); Ente tiə ទា; Hühner und Enten
 (Geflügel) moan-tiə មាន់ ទា ; Hühnerfleisch saic (spr. sai^k) moən សាច់ មាន់;
 damit daəmbey ដើម្បី
 essen (fressen) si: សី (Der Strich unter dem សី ist nicht der u-Vokal, sondern das
 Zeichen: „kbiəh kraom“, vgl. Huffman S.48. Es ist entstanden aus សី + I > សី
 Tasten: s – I Diese Tastenkombination ist nicht einfach zu finden!) Vgl. 2.4
 „Aha:“ ist das Essen: អាហារ

8. Von den Tieren lieben die Hühner ungeschälten Reis, die Enten dagegen essen
 Reisreste gemischt mit Wasser.

sat moən coul-cet sreu, 'ae tiə wəñ si: ba:y-ko:' liəy tək
 សត្វ មាន់ ចូលចិត្ត ស្រូវ ឯ ទា វិញ សី បាយកក លាយ ទឹក

was ... angeht 'ae ... wəñ ឯ ... វិញ (Tasten: AltGr e viJ)

Reisreste („gefrorener“ Reis) ba:y-ko:' បាយកក (vgl. Kühlschranks 3.5)

mischen liəy លាយ

9. Der Sonntag (7.1) ist ein sehr froher Tag, weil ich meinen Eltern helfen kann, ein
 wenig im Haus zu arbeiten und ein wenig außerhalb des Hauses.

t^hngai 'atət Cia t^hngai m^uy sabba:y naH, pruah k^hñom 'a:c cuəy
 'eupuk-mday k^hñom t^hvöka:r knong p^hteaH klah nong krau p^hteaH klah.

ថ្ងៃ (fjgS) អាទិត្យ ជា ថ្ងៃ មួយ សប្បាយ ណាស់ ព្រោះ ខ្ញុំ អាច ជួយ
 ឪពុកម្តាយខ្ញុំ ធ្វើការ ក្នុង ផ្ទះ ខ្លះ នឹង ក្រៅ ផ្ទះ ខ្លះ ។

vgl. mit = Cia-m^uy ជាមួយ (hier haben wir aber ist Tag ein ជា ថ្ងៃ មួយ)

froh, gesund, zufrieden ... sabba:y សប្បាយ; weil pruah ព្រោះ (Tasten: BjrÖ)

etwas, ein wenig klah ខ្លះ ; draußen krau ក្រៅ

3. Geschichte

Über mein Haus. 'ampi: p^hteaH k^hñom អំពី ផ្ទះ ខ្ញុំ

1. Mein Haus ist im alten Khmerstil (rəbiəp) gebaut (səng) (und) aus Holz gemacht.
 p^hteaH k^hñom səng (8.4) rəbiəp k^hmae(r) bura:n (alt) t^hvö pi: tschö: (3.5)

ផ្ទះខ្ញុំ សង់ របៀប ខ្មែរ បូរាណ ធ្វើពី ឈើ (Qö)

Die Höhe ist ungefähr 3 Meter über dem Erdboden, die Dachziegel sind rot gestrichen, (es hat) Bretterwände (cəñceang kda:).
 kəpuə prəhael bey maet pi: dey, pra' kbüəng (Ziegel) kraha:m, cəñceang kda: .
 កំពស់ ប្រហែល បី ម៉ែត្រ ពី ដី ប្រក់ ក្បឿង ក្រហម ជញ្ជាំង ក្តារ ។

Höhe kampuəh កំពស់; *ungefähr, vielleicht* prəhael ប្រហែល;
Meter maet ម៉ែត្រ; *Erde, Boden* dəy (spr. wie „day“) ដី; *drei* bəy បី
drei Meter von der Erde bey maet pi: dəy បី ម៉ែត្រ ពី ដី
Wand cəñceang ជញ្ជាំង CJjCaMg ; *Brett* kda: (r) ក្តារ
(nahe bei der Wand „neukəbai tchəntcheang“)
rot sein kraha:m (http://www.studiomartin.us/khmer/common_khmer_words.cfm)

2. *Es hat folgende 6 Zimmer:* mian bəntub pram-m^uy Kü :

មាន បន្ទប់ ប្រាំមួយ គឺ ៖

Schlafzimmer 2, *Wohnzimmer* 1, *Esszimmer* 1
 bəntub-de^k pi: bəntub-tətuəl-pñiu 1, bəntub-bariphō:k-ba:y 1
 und ein *Badezimmer* haəy-nöng bəntub-tək m^uy (2.8)

បន្ទប់ ដេក បី បន្ទប់ ទទួល ភ្ញៀវ មួយ បន្ទប់ បរិភោគ បាយ មួយ
 ហើយ នឹង បន្ទប់ ទឹក មួយ ។

sechs pram-m^uy (4.6) ប្រាំមួយ; „*sein folgende*“ Kü គឺ ៖ (Alt 6102)
Wohnzimmer = Zimmer zum Empfang von Gästen = bəntup (Zimmer) -
 tətuəl (*empfangen*)- pñiu (*Gast*) ; *essen* (elegant) bariph^ho:k
 und haəy-nöng ហើយនឹង

3. *Hinter meinem Haus gibt es ein kleines Haus (dort) ist Platz gemacht für Reis und die Wohnung der Haushilfe (nea(k)-bamraə)*

nöⁱ k^hang kraoy p^hteəH k^hñom miən p^hteəH to^c m^uy Cia kanlaeng t^hvö
 ba:y haəy nöng Cia Ti:-ruəh-nöⁱ rə:baH-nea(k)-bamraə.

នៅ ខាង ក្រោយ ផ្ទះ ខ្ញុំ មាន ផ្ទះ តូច មួយ ជា កន្លែង ធ្វើ
 បាយ ហើយ នឹង ជា ទី រស់ នៅ របស់ អ្នក បមរើ ។

hinter nöⁱ k^hang kraoy (9.4); *wohnen* ruəh-nöⁱ រស់នៅ; *Wohnung* Ti:-ruəh-nöⁱ
der/des Hausangestellten rə:baH-nea(k)-bamraə របស់ អ្នក បមរើ

4. *In Kambodscha bauen sie i.Allg. die Küche getrennt vom großen Haus, Haupthaus, weil die Khmer keinen Rauch im Innern des Hauses mögen.*

nöⁱ srok khmae ke: (sie) craən səng p^hteəH- ba:y dac p^hteəH t^hom,
 pruah k^hmae mən coul cət psaeng nöⁱ knəng p^hteəH te: .

នៅ ស្រុក ខ្មែរ គេ ច្រើន (cjrön) សង់ ផ្ទះ បាយ ដាច់ ពី ផ្ទះ ធំ
 ព្រោះ ខ្មែរ មិន ចូល ចិត្ត ផ្សែង នៅ ក្នុង ផ្ទះ ទេ ។

im Allgemeinen, meistens craən; Küche p^hteaH- ba:y
getrennt von dac ដាច់ ; Rauch psaeng ផ្សែង

5. *Mein Haus ist etwas alt, denn (weil) es wurde gebaut vor vielleicht
20 (២០) Jahren schon (wörtlich).*

p^hteaH k^hñom cah bantec, pruah cap song rəviəng (vor) prəhael
məp^hey c^hnam haəy.

ផ្ទះ ខ្ញុំ ចាស់ បន្តិច ព្រោះ ចាប់ សង់ រវាង ប្រហែល
ម្ភៃ ឆ្នាំ (qjnaM) ហើយ ។

Aber es hat noch ein ordentliches Aussehen bis heute.

pontae nöⁱmian ru:p-riəng sɔm nöⁱ-laəy.

ប៉ុន្តែ នៅ មាន រូប រាង សម នៅ ឡើយ

ungefähr, vielleicht prəhael ប្រហែល

aber pontae ប៉ុន្តែ ; *Form, Gestalt* riəng រាង

Aussehen ru:p-riəng រូបរាង ; *ordentlich* sɔm សម

bis heute, noch nöⁱ-laəy នៅ ឡើយ

Wenn Sie von all dem *Kopfschmerz* erhalten haben, sagen Sie:

k^hñom chü: (spr. tschü:) kba:l (mir schmerzt der Kopf „Kopf-ball“) ខ្ញុំ ឈឺ ក្បាល

(**Aspirin** 'aspiri:n អាស៊ីរីន; *Apirin ist nahe bei der Wand* aspiri:n neukəbai

tchəntcheang អាស៊ីរីន នៅក្បែរ ជញ្ជាំង); *nahe* ist auch nöⁱcət នៅ ជិត

A: *Geht es Dir gut?* ta: bə:ng sruəl-kluan te: ? តើ បង ស្រួលខ្លួន ទេ ?

B: *Nein, mir geht's nicht sehr gut, ich habe Kopfweh.*

te: , k^hñom mən sɔⁱsruəl kluən te:, k^hñom chü: kba:l.

ទេ ខ្ញុំ មិន ស្រួល ខ្លួន ទេ ខ្ញុំ ឈឺ ក្បាល

sich wohl fühlen sruəl-kluan ស្រួល ខ្លួន (Tasten: sjrYl xjlYn)

sich nicht sehr (sɔⁱ) *wohl fühlen* mən sɔⁱsruəl kluən

In 3.6 hatte Sophia *Magenschmerzen* chü: puəh. Sie hätte also sagen können *ich
habe Magenschmerzen* k^hñom chü: puəh ខ្ញុំ ឈឺ ពោះ, *ich brauche etwas Schlaf:*

k^hñom treu deⁱk ខ្ញុំ ត្រូវ (tjrUv) ដេក

Aber bleiben wir doch noch ein wenig am Ball und schauen uns an, wie man in Khmer einen **Vergleich** oder eine **Steigerung** (Komparativ, Superlativ) handhabt.

Vergleich (Positiv)

Im Deutschen bilden wir einen Vergleich auf gleicher Ebene mit *so ...wie*, z.B. *so schnell wie er, so groß wie sie ...* Auf Khmer setzen wir hinter das Adjektiv einfach das Vergleichswort *do°(c)* ដូច *wie*:

1. *Frank ist so groß wie Paul.* Frank („frang“) *t^hom do°(c)* Paul („paol“) ប្រឡាំង (8.5) ធំ ដូច ប៉ូល
2. *Das rote (krɔhɔ:m) Auto ist so schnell (lü°n) wie das schwarze (k^hma^u).* *la:n krɔhɔ:m lü°n do°(c) la:n k^hma^u.* (*weiß* ist die „einfachste“ Farbe: *so: ស៊*) ឡាន ក្រហម លឿន ដូច ឡាន ខ្មៅ ។

Komparativ (vgl. auch 7.6)

In Khmer ersetzen wir *-er als* durch *ciəng* ជាង (*als* ist in *ciang* enthalten)

1. *Dieses Auto hier ist größer als jenes Auto dort.* *la:n niH t^hom ciəng la:n nuH.* ឡាន នេះ ធំ ជាង ឡាន នោះ ។
2. *Kambodscha ist wärmer als Frankreich.* *warm, heiß = k^hda^u* ក្តៅ *prateh kampuciə k^hda^u ciəng prateh barang.* (2.5) ប្រទេស កម្ពុជា ក្តៅ ជាង ប្រទេស បារាំង ។

Auch wenn kein wirklicher Vergleich mit *als* vorliegt, benutzt man *ciəng*:

Ich will ein größeres Auto mieten. *k^hñom cəng cual la:n m^uy t^hom ciəng* ខ្ញុំ ចង់ ជួល ឡាន មួយ ធំ ជាង

Wenn Sie ein größeres Zimmer mieten (*cual*, 3.7) wollen, sagen Sie:

k^hñom cəng cual bəntob m^uy t^hom ciəng ខ្ញុំ ចង់ ជួល បន្ទប់ មួយ ធំ ជាង

Superlativ

Hier hängen wir *ciəng-ke:* (als sie alle) ជាង គេ an das Adjektiv

Dies ist das größte Auto. *la:n niH t^hom ciəng-ke:* ឡាន នេះ ធំ ជាង គេ

Im FSI-Kurs *Contemporary Cambodian* finden Sie in der 11. Lektion, S.94 genauere Erklärungen zum Thema *Steigerung*.

Es ist schon fast (cet) Abend. *cet yup haəy* ជិត យប់ ហើយ